

Eindverslag informateur Nieuwenhuis

Naar aanleiding van gemeenteraadsverkiezingen

Henrik-Ido-Ambacht 2022

1. Inleiding

Afgelopen 14, 15 en 16 maart hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden voor de raadsperiode 2022-2026. Deze verkiezingen kenden voor de gemeenteraad van Hendrik-Ido-Ambacht de volgende uitkomst:

Partij	Stemmen 2022	Percentage 2022	Zetels 2018	Zetels 2022
SGP-ChristenUnie	3.760	27,74%	7	7
Gemeente Belangen	2.122	15,65%	5	4
VVD	1.895	13,98%	3	3
Realistisch Ambacht	1.277	9,42%	-	2
CDA	1.186	8,75%	3	2
Partij van de Arbeid (P.v.d.A.)	1.139	8,40%	1	2
D66	1.079	7,96%	2	2
ECHT VOOR AMBACHT (E.V.A.)	805	5,94%	1	1
A.U.B.	292	2,15%	1	-

Kort na de verkiezingen ben ik door dhr. A. Flach benaderd met de vraag of ik beschikbaar zou zijn als informateur voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, mochten de andere Ambachtse fracties daar ook mee instemmen. Deze vraag heb ik bevestigend beantwoord. Na afloop van het duidingsdebat op 21 maart 2022, waarin u hebt ingestemd met mijn voordracht, ben ik benaderd met het formele verzoek informateur te worden voor uw gemeente. Dit verzoek heb ik met genoegen ingewilligd.

2. Het vertrekpunt

De opdracht die ik van u heb meegekregen, luidt als volgt:

De informateur voert verkennende gesprekken met de acht partijen die gekozen zijn in de gemeenteraad van Hendrik-Ido-Ambacht gericht op de vorming van een nieuw college voor de bestuursperiode 2022-2026.

Opdracht

Verken de combinatiemogelijkheden van partijen waarbij

- Er recht gedaan wordt aan de uitslag van de verkiezingen*
- Er met een heldere en duidelijke visie, daadkrachtig gewerkt kan worden aan de opgaven van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht in de komende jaren*
- Er een stabiel en herkenbaar college gevormd kan worden voor de komende vier jaren.*

Eindproduct

De informateur levert een helder en eenduidig eindverslag op. Dit eindverslag bevat een advies welke combinatie van partijen het meest voor de hand ligt om een samenwerking te verkennen die moet leiden tot een nieuw college. Dit advies is gebaseerd op de opbrengst uit gesprekken met de acht partijen.

De informateur weegt in dit advies enerzijds programmatische en inhoudelijke overeenstemming en anderzijds breekpunten of knelpunten. Uiteraard zal de combinatie een meerderheid in het aantal raadszetels vertegenwoordigen.

Gespreksvorm

De informateur voert in ieder geval één vertrouwelijk gesprek met de delegaties van de acht partijen. Van die gesprekken worden verslagen gemaakt. De partijen gaan zelf over hun delegaties, waarbij het advies is om te komen met de lijsttrekker en één secondant. Na de eerste ronde zijn er twee mogelijkheden:

- *De informateur voert een openbaar gesprek met alle delegaties waarbij hij zijn eindverslag toelicht. Hierbij is ook de pers uitgenodigd.*
- *De informateur voert een tweede ronde vertrouwelijke gesprekken waarbij hij zijn rapport overhandigt en toelicht.*

Het is aan de informateur om te bepalen welke vorm hij passend vindt bij het beeld wat hij ophaalt in de eerste ronde.

Ondersteuning

De informateur wordt ondersteund door Barbara van Bennekom. Zij zal zorgdragen voor een complete, objectieve en snelle verslaglegging van de gesprekken.

3. Aan de slag

Na ontvangst van bovenstaande opdracht heb ik gesprekken in laten plannen met alle fracties. Voor ieder gesprek werd een uur uitgetrokken. Tijdens deze gesprekken kreeg ik plezierige en adequate ondersteuning in de persoon van mevr. Van Bennekom.

De planning van de gesprekken zag er als volgt uit:

Vrijdag 25 maart: PvdA, Realistisch Ambacht, D66, EVA

Maandag 28 maart: CDA, Gemeente Belangen, SGP-ChristenUnie

Dinsdag 29 maart: VVD

Na afloop van de gesprekken is met een enkele fractie nog kort contact geweest om op onderdelen verduidelijking te vragen. Een tweede ronde gesprekken bleek niet nodig.

Bij de gesprekken heb ik de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Het is van belang openhartig te zijn tijdens het gesprek, dat komt de kwaliteit van het proces ten goede. Gesprekken vinden daarom plaats op basis van vertrouwelijkheid.
2. Tijdens ieder gesprek hanteren we dezelfde vragenlijst. Voor iedere fractie is evenveel tijd ingeruimd.
3. Van ieder gesprek wordt een schriftelijke impressie gemaakt die dient als handvat voor de informateur. Deze impressie wordt alleen gedeeld met betreffende fractie.

4. Na afloop van de gesprekken stel ik een verslag op dat ik op 5 april 2022 om 16.30 uur in openbaarheid presenteer aan de deelnemers aan de gesprekken.
5. Tijdens deze presentatie zal ik niet ingaan op de (vertrouwelijke) details van de gesprekken, maar alleen op relevante hoofdzaken.

4. Persbericht

Mijn benoeming en de opdracht die ik heb meegekregen, zijn middels een persbericht kenbaar gemaakt. Dit persbericht treft u als bijlage.

5. Aanvulling opdracht

Dhr. Flach heeft mij laten weten dat een viertal fracties naderhand aangegeven heeft de opdracht te willen aanvullen. Alhoewel de opdracht als zodanig voor mij leidend is geweest, heb ik dit signaal tijdens de gesprekken nadrukkelijk meegenomen.

6. De gesprekken

Tijdens de gesprekken heb ik bij iedere fractie dezelfde 4 vragen gesteld. Samenvattend leidt dat tot het volgende beeld:

1. Hoe duidt u de verkiezingsuitslag?

De verkiezingsuitslag is ook al geduid op 21 maart in het duidingsdebat. De invalshoeken die hierbij worden gekozen zijn verschillend. Waar de ene fractie vooral winst in absolute stemmen benadrukt, ziet een andere fractie in hetzelfde geval vooral de gelijkblijvende zetels. De reacties op de uitslag zijn niet eenduidig; integendeel, ze lopen uiteen. In Hendrik-Ido-Ambacht is er dan ook geen breed gedragen opvatting over een grote winnaar of grote verliezer.

Wat opvalt is dat meerdere partijen bij deze vraag ook beginnen over de context waarin het politieke werk in Ambacht wordt gedaan. Er worden opmerkingen gemaakt over verscherping van het debat en verharding van standpunten, daar waar het voorheen juist gemoedelijker was. Ook zijn er fracties die een andere bestuurscultuur zouden willen.

2. Met welke partijen is er bereidheid tot samenwerking in een coalitie? En met welke fracties juist niet?

Alle fracties geven aan dat ze met bijna iedereen zouden willen samenwerken. Dat is een waardevol vertrekpunt. Bij enig doorvragen tekent zich echter een gedifferentieerder beeld af. De meeste fracties benoemen in het verloop van het gesprek ook dat sommige combinaties niet realistisch en geloofwaardig zijn vanwege het feit dat standpunten lijnrecht tegenover elkaar staan. Zo zijn er partijen die samenwerking met SGP-ChristenUnie uitsluiten zolang deze fractie haar opvatting ten aanzien van zondagsrust handhaaft. Ook zijn er meerdere fracties die zorgen uitspreken over een samenwerking met Realistisch Ambacht vanwege het feit dat de opvattingen in bepaalde dossiers ver uiteen lopen. Voorbeelden hiervan zijn de energietransitie en het recycletarief. Ook wordt in een aantal gevallen benoemd dat de stijl van politiek bedrijven geen warme gevoelens heeft opgeroepen. Dat heeft effect op de door fracties uitgesproken voorkeurscoalities. Immers, samenwerken raakt

niet alleen aan inhoud, maar ook aan relatie. Voor een vruchtbare samenwerking is vertrouwen een basisvoorwaarde.

3. *Welke coalitie geniet de voorkeuren biedt perspectief op een vruchtbare samenwerking in college en raad gedurende de komende bestuursperiode?*

Alle fracties hebben deze vraag vanuit hun eigen perspectief beantwoord. In hoofdlijn kwamen drie varianten naar boven:

- Een coalitie zonder de christelijke partijen
- De huidige coalitie van SGP-ChristenUnie / Gemeente Belangen / CDA
- De huidige coalitie aangevuld met een 4^e / 5^e partij.

4. *Welke belangrijke doelen (op hoofdlijnen) wil de fractie bereiken de komende bestuursperiode? Zijn er belemmeringen of zelfs breekpunten voor samenwerking met andere fracties?*

Het uitdiepen van deze vraag is iets voor de formatiefase. In dit stadium wa deze vraag vooral gericht op het detecteren van eventuele knel- of zelfs breekpunten.

Uit de door de gesprekspartners genoemde doelen blijkt dat Hendrik-Ido-Ambacht, net als veel andere gemeenten, staat voor grote vraagstukken. En dan gaat het over bijvoorbeeld de woningmarkt, het sociaal domein en het klimaatbeleid.

Daarnaast is door partijen opgeroepen aandacht te besteden aan de hoogte van gemeentelijke lasten, de kwaliteit van de dienstverlening, bereikbaarheid en mobiliteit, de uitvoering van de participatienota en de bestuurscultuur.

Zoals eerder aangegeven is er sprake van knel- en/of breekpunten rondom de zondagsrust, het recycletarief en het klimaatbeleid.

7. Conclusies en aanbeveling

Uiteindelijk heb ik al de informatie zoals in de gesprekken aangereikt, samengevoegd en gezocht naar de beantwoording van de vraag wat de beoogde coalitie van Hendrik-Ido-Ambacht is.

Zoals aangegeven ontstonden er gedurende de gesprekken 3 varianten.

De eerste is een coalitie zonder christelijke partijen. Deze variant kent inhoudelijk op voorhand geen breekpunten, wel zijn er programmatische knelpunten. Echter, uit de gesprekken is gebleken dat deze variant niet op de voorkeur van de meerderheid kan rekenen. Daarmee valt deze variant af.

De tweede is een coalitie bestaande uit SGP-ChristenUnie / Gemeente Belangen / CDA, aangevuld met een vierde of zelfs vijfde partij. Dit zou dan leiden tot een brede coalitie die steunt op een royaal aantal raadszetels. Zowel door de huidige coalitie- als oppositiepartijen is deze variant nadrukkelijk overwogen en door sommigen ook als voorkeur aangedragen. Uit de gesprekken is echter gebleken dat deze variant niet realistisch is vanwege de te uiteenlopende standpunten of zelfs breekpunten van partijen.

Daarmee blijft aan het einde van deze informatieronde één variant over. En dat is het advies een college te formeren dat bestaat uit de fracties van SGP-ChristenUnie / Gemeente Belangen / CDA.

8. Tot slot

Tijdens de gesprekken bleek een hoge mate van betrokkenheid en openheid. Dat heb ik zeer gewaardeerd. Daarmee gaf u mij een kijkje in de politieke keuken van Ambacht. Regelmatig kreeg ik een signaal van een veranderende politieke cultuur. Zoals eerder in dit verslag genoemd, een cultuur die wat verhard, terwijl het er in het verleden gemoedelijker aan toe ging. Deze cultuur maakt u met elkaar. Ik wil u allemaal dan ook van harte oproepen om met open vizier de nieuwe periode in te gaan.

Dat betekent iets voor de nieuwe coalitie. Ik zeg bewust 'nieuwe'. Ik daag u uit er aan bij te dragen dat de nieuwe bestuursperiode ook werkelijk nieuw elan kent. Met een open houding en ruimte voor de oppositie. Met wellicht ook een compact coalitieakkoord op hoofdlijnen, zodat er bewegingsruimte blijft op thema's waar dat kan. Een democratie is pas echt volwassen als ze goed met de minderheid om kan gaan, zei Nelson Mandela. Dat zou ik de partijen die straks gaan formeren ook echt mee willen geven.

Het betekent ook iets voor de oppositie. Goed oppositie voeren is een kunst. Het is wat mij betreft niet reactief en negatief, maar proactief en constructief. Dan kun je verrassend veel bereiken. Het is ook wat je er zelf van maakt.

Als u er met elkaar in slaagt om daar een goede balans in te vinden, gaat u een mooie periode tegemoet. Ik wens u een mooie raadsperiode. Dat is niet alleen plezierig voor uzelf, dat is ook waar de Ambachtse samenleving recht op heeft.

Evert Jan Nieuwenhuis

Waddinxveen, 5 april 2022

Externe informateur

Burgemeester van Waddinxveen Evert Jan Nieuwenhuis is aangewezen als informateur in Hendrik-Ido-Ambacht.

De informateur gaat met de acht Ambachtse politieke partijen in gesprek en onderzoekt welke combinatie aan partijen tot een nieuw stabiel college kan leiden. Daarbij wordt ook gekeken naar inhoudelijke overeenkomsten en zetelaantallen.

Dat is de uitkomst van een duidingsdebat dat maandag 21 maart gevoerd werd tussen delegaties van de 8 partijen. In dat debat werd door iedere lijsttrekker teruggekeken op de verkiezingsuitslag en de betekenis daarvan voor de vorming van een nieuw college. Alle partijen zagen het nut in van een externe informateur om een open en transparant proces te doorlopen.

Als lijsttrekker van de grootste partij SGP-ChristenUnie stelde André Flach daarop voor de heer Nieuwenhuis te vragen de taak van informateur op zich te nemen. Dit kon rekenen op unanieme steun. Flach: "Wij vinden het belangrijk dat iedereen zich goed gehoord voelt in deze fase. Dat maakt het voor iedereen ook makkelijker om zich neer te leggen bij de uitkomst. Iedere partij heeft gelijke kansen in deze fase. De heer Nieuwenhuis is een ervaren bestuurder die zeer geschikt is voor deze klus."

De eerste gesprekken vinden deze en volgende week plaats.